

Sygn. akt V ACa 586/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2018r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Olga Gornowicz-Owczarek
Sędziowie:	SA Aleksandra Janas (spr.) SA Tomasz Pidzik
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2018r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. Z. (1)

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 20 stycznia 2017r., sygn. akt XII C 190/15

1. prostując w zaskarżonym wyroku oznaczenie siedziby pozwanej jako B. – oddala apelację;
2. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 6.750 (sześć tysięcy siedemset pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
3. przyznaje radcy prawnemu B. Ł. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Gliwicach) kwotę 6.642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złote, w tym 1.242 złote podatku od towarów i usług, tytułem nieuiszczonych kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwany z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Tomasz Pidzik SSA Olga Gornowicz-Owczarek SSA Aleksandra Janas

Sygn. akt V ACa 586/17

UZASADNIENIE

Powód A. Z. (1) wystąpił do Sądu Okręgowego w Gliwicach z pozwem w postępowaniu nakazowym, domagając się solidarnego zasądzenia od pozwanych (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. i A. C. (poprzednio noszącej nazwisko S.) kwoty 175000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 października 2014r. oraz kosztów procesu. Uzasadniając żądanie podał, że wierzytelność dochodzona pozwem wynika z zobowiązania wekslowego zaciągniętego przez pozwaną spółkę, a poręczonego przez drugą pozwaną, odzwierciedlonego w postaci weksla wypisanego w całości przez drugą z pozwanych i zupełnego w chwili jego wręczenia powodowi. Pomimo przedstawienia weksla do zapłaty i wezwania do dobrowolnego spełnienia świadczenia, pozwane nie uregulowały zobowiązania.

W zarzutach od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym w dniu 31 października 2014r. pozwane wniosły o uchylenie nakazu i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów sądowych podnosząc, że spółka nie posiada żadnych zobowiązań w stosunku do powoda, pozwana A. C. zaprzeczała także, aby wypełniła weksel. Podała, że weksel przedstawiony do akt sprawy został uprzednio wręczony żonie powoda celem złożenia w trakcie procedury ubiegania się o kredyt w Funduszu (...) S.A. w K., jednakże dokumenty te, w tym weksel, nie zostały złożone zgodnie z przeznaczeniem. Na tej podstawie pozwane zarzuciły, że powód wszedł w posiadanie weksla w sposób bezprawny, a następnie uzupełnił go nie mając do tego żadnego tytułu. O takim działaniu powoda świadczyć miało również kierowanie korespondencji i wskazanie w pozwie adresów pozwanych, o których powodowi wiadomo było, że nie są aktualne. W dalszym toku postępowania pozwana zarzucała z kolei, że weksel miał zabezpieczać zapłatę należności z tytułu umowy factoringu, związanej z wierzytelnością powoda za wykonane na rzecz pozwanej spółki prace budowlano- instalacyjne w kwocie 123000zł. Pozwane podnosiły, że spółka spełniła zobowiązanie w całości, co czyniło żądanie pozwu bezzasadnym. Pozwana A. C. ponadto dołączyła do akt oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych złożonych na wekslu oświadczeń woli, powołując się na fakt złożenia ich pod wpływem podstępu.

Wyrokiem z 20 stycznia 2017r. Sąd Okręgowy w Gliwicach utrzymał w mocy wydany w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w części nakazującej pozwany aby zapłaciły solidarnie na rzecz powoda kwotę 175000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 lutego 2015r. oraz koszty procesu w kwocie 5805zł, a w pozostałej części nakaz zapłaty uchylił i powództwo oddalił, rozstrzygnął także o kosztach pomocy prawnej udzielonej pozwany z urzędu. Rozstrzygając Sąd Okręgowy ustalił między innymi, że powód i pozwana A. C. byli dobrymi znajomymi i utrzymywali bliskie relacje towarzyskie. Powód wraz z małżonką pomagał również finansowo tej pozwanej, udzielając jej pomocy finansowej w różnych kwotach i na różne cele, przy czym pieniądze te były przekazywane w gotówce bez jakichkolwiek pokwitowań czy wskazania tytułów. Powód z małżonką podjęli się również remontu domu pozwanej. W tym celu zawarta została umowa factoringu, a z powodu braku płatności ze strony pozwanej powód musiał rozliczyć tę umowę z bankiem. Z tytułu remontu domu powód wystawił dwie faktury: na kwotę 123000 zł z dnia 2 czerwca 2014 r. i 92250 zł z dnia 1 stycznia 2014r. Pierwsza z nich była podstawą zawarcia umowy factoringu i dalszych zobowiązań. Na pewnym etapie znajomości, chcąc uregulować i zabezpieczyć roszczenia finansowe powoda, pozwana zdecydowała się wystawić weksel: w dniu 23 września 2014 r. pozwana, nosząca wówczas nazwisko „S.” i działając jako prezes zarządu spółki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z., wypełniła i podpisała weksel na kwotę 175000zł. W treści weksla wskazano, że spółka zobowiązała się do zapłaty w dniu 1 października 2014r. na zlecenie A. Z. (1) sumy 175000 zł, a jako miejsce płatności wskazano Z.. Na odwrocie weksla pozwana A. S. (obecnie C.) poręczyła za wystawcę weksla. W dniu 3 października 2014 r. powód wezwał pozwane do wykupienia weksla, przy czym wezwania te skierował pod adresy, pod którymi pozwana nie zamieszkiwała, a spółka nie prowadziła działalności. Z treścią wezwań do wykupu pozwane zapoznały się w dniu 10 lutego 2015r. W dniu 9 stycznia 2017r. pozwana A. C., w imieniu własnym jak i spółki, złożyła oświadczenie woli o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli o zobowiązaniu wynikającym z treści weksla jako złożonych pod wpływem podstępu. Z treści oświadczenia wynika, że weksel, który podpisała w imieniu spółki, a poręczyła we własnym, miał służyć uzyskaniu kredytu z Funduszu (...). Natomiast żona powoda, o czym on wiedział, wykorzystała jej łatwości i wprowadziła błąd co do treści i przeznaczenia weksla, a zwłaszcza osoby uprawnionej do dochodzenia roszczeń z niego wynikających. Z treści oświadczenia wynika ponadto, że o podstępie pozwana dowiedziała się w dniu 9 maja 2016r., kiedy na podstawie opinii grafologa powzięła wiadomość, że to ona wypełniła weksel. Sąd Okręgowy wskazał także, że brak jednoznacznego dowodu doręczenia tego oświadczenia powodowi.

Ustalając stan faktyczny Sąd Okręgowy oparł się przede wszystkim o dowody z dokumentu oraz rzetelnej i niekwestionowanej opinii biegłego grafologa, pozostałe wnioski dowodowe zaś oddalił jako spóźnione w świetle art.493 § 1 k.p.c., naruszające zasadę bezpośredniości, nie mające znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo – w przypadku kserokopii nie potwierdzonych za zgodność z oryginałem – niedopuszczalne lub zbędne (co dotyczyło dokumentów sporządzonych przed wystawieniem weksla). Sąd Okręgowy nie dał też wiary zeznaniom pozwanej A. C. jako nielogicznym i sprzecznym z niekwestionowaną opinią biegłego grafologa.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd doszedł do przekonania, że powództwo – poza nieznaczną częścią roszczenia odsetkowego – zasługuje na uwzględnienie. Wskazał, że żądanie pozwu miało u swych podstaw zobowiązanie wekslowe wynikające z weksla zupełnego wystawionego przez pozwaną spółkę i poręczonego przez drugą z pozwanych. Odnosząc się do istoty zobowiązania wekslowego i wskazując na jego bezwarunkowy i abstrakcyjny charakter, Sąd Okręgowy dokonał również analizy stanowiska procesowego pozwanych, które zmieniało się w toku postępowania. Wskazał, że w zarzutach od nakazu zapłaty pozwane podniosły, że weksel nie był wypełniony przez pozwaną reprezentującą również spółkę i że został wypełniony przez powoda w sposób nieuprawniony albowiem miał być wręczony żonie powoda po to, aby uzyskać kredyt. Zarzut ten w świetle opinii biegłego grafologa okazał się być zupełnie bezzasadny ponieważ z opinii wynikało, że weksel w całości wypełniła pozwana A. C.. Pozwana w imieniu własnym, jak i spółki nie kwestionowała ostatecznie faktu wypełnienia weksla i wносиła o umożliwienie jej prowadzenia rozmów ugodowych, aby w ostateczności na końcowym etapie postępowania wskazać na nieistnienie zobowiązania, w związku z którym weksel miał być wystawiony. Sąd podkreślił, że w sprawie został wydany nakaz zapłaty na podstawie weksla i odwołując się do art.493 k.p.c. stwierdził, że pozwane powinny przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktyczne i dowody pod rygorem ich pominięcia. Miał również na uwadze art. 495 k.p.c., który określa granice żądań w postępowaniu toczącym się na skutek prawidłowo wniesionych zarzutów. Jak wskazał Sąd Okręgowy, po skutecznym wniesieniu zarzutów przedmiotem badania sądu są twierdzenia i dowody przedstawione w pozwie i w odpowiedzi na zarzuty oraz twierdzenia i dowody przedstawione przez stronę pozwaną w piśmie zawierającym zarzuty. Rozszerzenie zakresu badania sądu o nowe twierdzenia i nowe dowody może nastąpić jedynie wtedy gdy zostanie uprawdopodobnione, że strona nie zgłosiła ich bez swojej winy lub że przeprowadzenie dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy lub wystąpiły inne szczególne okoliczności. Okoliczności tego rodzaju w sprawie nie wystąpiły, a sposób obrony prezentowany przez pozwane w toku postępowania Sąd ocenił jako niewiarygodny i zmierzający do przedłużenia postępowania, co uzasadniało pominięcie wniosków i twierdzeń zgłoszonych na jego końcowym etapie, tym bardziej, że żaden z faktów przywoływanych na poparcie głoszonych twierdzeń, nie został nawet uprawdopodobniony. Kwestie braku wystawienia weksla przez pozwaną spółkę i poręczenia go przez drugą pozwaną zostały obalone dowodem z opinii biegłego, co czyniło bezzasadnym zarzut oparty na twierdzeniu, że to nie pozwana A. C. wypełniła weksel i że pierwotnie miał on być wykorzystany celem uzyskania kredytu z Funduszu (...). Oceniając oświadczenie pozwanych o uchyleniu się od skutków oświadczeń woli zamieszczonych na wekslu Sąd Okręgowy stwierdził, że nie odniosło ono żadnego rezultatu ponieważ zostało złożone po terminie z art.88 § 2 k.c., a nadto pozwane nie wykazały aby powód był osobą wywołującą błąd, podobnie jak nie wykazano przesłanek z art. 86 k.c., ani faktu, że oświadczenie to do powoda w ogóle dotarło. Odnosząc się natomiast do odpowiedzialności pozwanej A. C. jako poręczyciela stwierdził, że odpowiedzialność ta ma charakter solidarny z wystawcą weksla, a istnienie zobowiązania wekslowego nie zależy od istnienia wierzytelności, za którą poręcza, ale od podpisu awalisty i od prawidłowości wypełnienia weksla. Sąd Okręgowy wyraził też pogląd, że samodzielność i niezależność odpowiedzialności poręczyciela powoduje, że jedynie formalnie opiera się ona zobowiązaniu dłużnika głównego (wystawcy weksla). Jest ona bowiem zniesiona, zgodnie z normą art. 32 prawa wekslowego, tylko wyjątkowo wówczas, gdy z samego dokumentu weksla wynika, że nie powstało ważne zobowiązanie osoby, za którą udzielono poręczenia. Sąd Okręgowy wskazał również na wąskie podstawy wyłączenia odpowiedzialności poręczyciela wekslowego i stwierdził, że nie jest on stroną stosunku prawnego leżącego u podstaw wystawienia weksla. W takim wypadku podstawą oceny roszczeń posiadacza weksla, w odniesieniu do poręczyciela wekslowego, może być wyłącznie zobowiązanie wekslowe (poręczenie wekslowe), mające abstrakcyjny charakter, niezależny nawet ewentualnej od umowy łączącej go z osobą, za którą poręcza oraz od stosunku kausalnego łączącego wystawcę z uprawnionym na podstawie weksla. Stwierdził także, że poręczenie

wekslowe może być udzielone, chociażby pomiędzy poręczycielem a wierzycielem wekslowym nie zachodził żaden stosunek z zakresu prawa cywilnego. Jest ono (poręczenie) przy tym nieodwołalne, bezwarunkowe i nie może być ograniczone terminem. Wydanie wierzycielowi weksła stwarza zaś domniemanie istnienia wierzytelności wekslowej, w wysokości sumy wekslowej i przerzuca ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika, gdy tymczasem w braku weksła dowód istnienia i wysokości wierzytelności obciąża wierzyciela. Sąd uznał, że odpowiedzialność wynikająca ze zobowiązania wekslowego, tak wystawcy jak i poręczyciela, nie została skutecznie podważona, wobec czego utrzymał zaskarżony nakaz w mocy, uchylając go jedynie w zakresie odsetek za opóźnienia w płatności przy przyjęciu, wezwanie do zapłaty zostało doręczone pozwanym w dniu 10 lutego 2015r., co skutkowało oddaleniem żądania odsetkowego za okres wcześniejszy. O kosztach orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c.

Z apelacją od tego wyroku wystąpiły pozwane, zaskarżając go w części, w jakiej powództwo zostało uwzględnione (mimo literalnego brzmienia apelacji o zaskarżeniu wyroku w całości, kierując się treścią uzasadnienia Sąd uznał, że w istocie zaskarżona została ta część rozstrzygnięcia, mocą której utrzymano w mocy wydany w niniejszej sprawie nakaz zapłaty). Skarżące zarzuciły naruszenie prawa materialnego, to jest art. 17 prawa wekslowego poprzez jego niezastosowanie i pominięcie zarzutów pozwanych dotyczących podstawowego stosunku zobowiązaniowego będącego podstawą wystawienia weksła, a także art.32 ust.2 prawa wekslowego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że poręczyciel nie może powoływać się na zarzuty dotyczące stosunku podstawowego, choć odmienny pogląd został wyrażony w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Skarżące zarzuciły również naruszenie prawa procesowego, to jest: art.217 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art.227 k.p.c. poprzez niedopuszczenie prawidłowo zgłoszonych dowodów dotyczących okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, art.227 k.p.c. w związku z art.232 k.p.c. poprzez bezpodstawne oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych w piśmie stanowiącym załącznik do protokołu posiedzenia z 11 stycznia 2017r., a to wobec bezzasadnego przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że wnioski te są spóźnione oraz dotyczyły kserokopii dokumentów oraz protokołów zeznań A. Z. (2) złożonych w postępowaniu karnym, choć dowody miały istotne znaczenie w sprawie, a ich dopuszczenie nie spowodowałoby zwłoki w rozpoznaniu sprawy, art.227 k.p.c. poprzez oddalenie, a w części pominięcie dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a zwłaszcza dowodu z przesłuchania świadków A. Z. (2) i A. K., art.328 § 2 k.p.c. przez zaniechania wskazania przez Sąd podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem prawa, co uniemożliwia dokonanie kontroli prawidłowości wydanego wyroku, art.233 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie zarzutów pozwanych podniesionych w pismach procesowych z 17 lutego 2015r. i 10 stycznia 2017r., a dotyczących stosunku podstawowego stosunku zobowiązaniowego będącego podstawą wystawienia weksła, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, a także sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez nieuwzględnienie faktu, że z treści postanowienia Prokuratury Rejonowej G.w G. z 30 listopada 2015r., wydanego w sprawie IV KP 8/166 wynika, że powód w postępowaniu karnym twierdził, że weksel zupełny stanowiący podstawę roszczeń w niniejszym postępowaniu miał zabezpieczać należności z tytułu umowy factoringu w wysokości 123000zł, a zatem miał charakter gwarancyjny, a nie abstrakcyjny, jak ustalił Sąd I instancji. W oparciu o opisane zarzuty pozwane domagały się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie wydanego w sprawie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, wniosły nadto o rozstrzygnięcie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Powód domagał się oddalenia apelacji i zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja nie jest zasadna.

Ustalenia faktyczne, jakie poczynił Sąd Okręgowy są prawidłowe ponieważ znajdują oparcie w zgromadzonych w sprawie dowodach, które - wbrew podnoszonym zarzutom zostały poddane ocenie spełniającej wymagania z art.233 § 1 k.p.c. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny aprobuje ustalenia Sądu Okręgowego i bez zbędnego powtarzania czyni je własnymi.

Zarzucając Sądowi Okręgowemu dokonanie wadliwej oceny dowodów (gdyż tak należy interpretować twierdzenie o naruszeniu art.233 § 1 k.p.c.) skarżące nie wskazały jednak na żadne uchybienia zasadom logiki, rozsądku czy doświadczenia życiowego, jakie miałyby stać się udziałem tego Sądu. Przeciwnie, swe stanowisko pozwane wiąza z odmową uwzględnienia zarzutów dotyczących stosunku podstawowego, w związku z którym pozwana spółka wystawiła weksel, a pozwana A. C. udzieliła poręczenia. Tak sformułowany zarzut jest bezzasadny. Podobnie ocenić trzeba zarzut sprzeczności ustaleń faktycznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym, a precyzyjniej - z postanowieniem Prokuratury Rejonowej G. w G. w przedmiocie umorzenia postępowania karnego. Sprzeczność ta miała zachodzić w odniesieniu do zeznań powoda dotyczących charakteru weksla. W odniesieniu do tego zarzutu, ale także co do zarzutów naruszenia art.227 k.p.c. w związku z art.232 k.p.c. poprzez odmowę dopuszczenia dowodu z protokołów zeznań powoda i świadka A. Z. (2) złożonych w postępowaniu karnym podkreślenia wymaga, że zgodnie z przywoływaną już w apelacji zasadą bezpośredniości sąd powinien oprzeć ustalenia faktyczne na dowodach zgromadzonych w toku postępowania, w tym zeznaniach świadków i stron. Protokoły przesłuchania tych osób nie mogą natomiast - bez pogwałcenia zasady bezpośredniości - być traktowane na równi z osobowymi środkami dowodowymi, mogą natomiast służyć za pomocniczo przy ocenie ich wiarygodności. Warunkiem niezbędnym jest jednak przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków czy przesłuchania stron, w przeciwnym razie przeprowadzenie dowodu z samych tylko protokołów zeznań złożonych w innym postępowaniu jest zbędne i niecelowe, a także w niektórych wypadkach może służyć jako obejście przepisów o prekluzji dowodowej.

Ocena zasadności pozostałych zarzutów naruszenia prawa procesowego wymaga wskazania na uregulowanie zawarte w art.493 § 1 k.p.c. Przepis ten przewiduje, że w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Z brzmienia tego przepisu wynika przede wszystkim obowiązek wskazania wszystkich faktów i zarzutów, jakie pozwany podnosi wobec roszczenia objętego nakazem zapłaty. Po upływie terminu do wniesienia zarzutów przytaczanie nowych okoliczności i składanie wniosków dowodowych może mieć miejsce tylko w trzech wyżej wymienionych wypadkach. Należy także podkreślić stanowcze brzmienie powołanego przepisu ("sąd pomija"), co oznacza ciężący na sędzię obowiązek zastosowania sankcji pominięcia spóźnionych zarzutów i wniosków. Słusznie zatem wskazał Sąd Okręgowy, że zakres kognicji sądu w postępowaniu toczącym się na skutek wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty zostaje ograniczony do twierdzeń zawartych w pozwie i zarzutach oraz odpowiedzi na zarzuty, co z kolei determinuje zakres postępowania dowodowego i rozkład ciężaru dowodu, stosownie do art.6 k.c. Odstępienie od tej zasady wymaga wystąpienia co najmniej jednej z dodatkowych przesłanek, w przypadku pozwanego są to: uprawdopodobnienie braku winy w niezgłoszeniu twierdzeń i wniosków w zarzutach, brak ryzyka zwłoki w rozpoznaniu sprawy w związku z uwzględnieniem spóźnionych twierdzeń lub wniosków albo wystąpienie innych szczególnych okoliczności. W odniesieniu do skarżących żadna z tych przesłanek nie została spełniona. Skarżące nie uprawdopodobniły by zmiana stanowiska procesowego była okolicznością od nich niezależną, co jest istotne w świetle obowiązku przytoczenia wszystkich argumentów procesowych już w zarzutach. Nie można także przyjąć, że dopuszczenie dalszych dowodów nie spowodowałoby zwłoki w procedowaniu skoro chodziło o przesłuchanie dalszych świadków, a nadto w takim wypadku należałoby zapewnić także powodowi możliwość ewentualnego uzupełnienia stanowiska procesowego i złożenia wniosków na jego poparcie. Skarżące nie przywołały też żadnych okoliczności, a tym bardziej o szczególnym charakterze, które nakazywałyby uwzględnienie twierdzeń i wniosków złożonych po upływie terminu z art.493 § 1 k.p.c.

Faktem jest, że już w zarzutach od nakazu zapłaty pozwane kwestionowały swoje zobowiązanie wekslowe wobec powoda. Pozwana A. C., działając imieniem obu pozwanych, nie kwestionowała autentyczności złożonych na wekslu podpisów, twierdziła jednak, że weksel znajdujący się w aktach sprawy był niepełny i został przekazany małżonce powoda w związku z ubieganiem się o kredyt, pozwane podnosiły też, że powód wszedł w posiadanie weksla w sposób bezprawny i sam go wypełnił na swoje nazwisko. W związku z tak sformułowanymi zarzutami Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii grafologa, której wnioski nie pozostawiały żadnych wątpliwości, że weksel w całości, łącznie z

nazwiskiem powoda, został wypełniony przez A. C.. Pozwane nie zakwestionowały tych wniosków, dokonując jednak istotnej modyfikacji stanowiska procesowego i podnosząc po raz pierwszy zarzuty wekslowe (nieokazania weksła) oraz oparte na stosunku podstawowym. Następnie pozwane przedstawiły oświadczenie z 9 stycznia 2017r. o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli o zaciągnięciu zobowiązania wekslowego jako złożonego pod wpływem podstępny. Pominąwszy okoliczność, że w sprawie nie wykazano by oświadczenie to w ogóle dotarło do adresata, co samo w sobie zwalniało Sąd od badania jego podstaw faktycznych, podkreślić wypada, że dopiero po zapoznaniu się z jednoznacznymi wnioskami opinii grafologa pozwane nie podtrzymywały uprzednich twierdzeń o tym, że powód wszedł w posiadanie weksła i to niepełnego w sposób bezprawny i sam go wypełnił, ale podniosły nowe zarzuty dotyczące stosunku podstawowego. Wyjaśnienie pozwanej A. C., iż dopiero po zapoznaniu się z opinią biegłego uświadomiła sobie, że w całości wypełniła weksel i że stało się to na skutek podstępny, jest całkowicie niewiarygodne i przeczy zasadom doświadczenia życiowego. W konsekwencji zmiana stanowiska procesowego pozwanych, jaka dokonała się na skutek zakwestionowania prawdziwości ich dotychczasowych twierdzeń, nie może uzasadniać uwzględnienia nowych wniosków dowodowych, zgłoszonych z naruszeniem regulacji zawartej w art.493 § 1 k.p.c. Słusznie zatem Sąd Okręgowy wniosków tych nie uwzględnił, co czyni niezasadnymi podniesione w apelacji zarzuty naruszenia art.217 § 1 i 2 k.p.c., art.227 k.p.c. i art.232 k.p.c.

Konsekwencją uznania, że – z podanych wyżej przyczyn – Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa materialnego, jest także akceptacja dla dokonanej oceny prawnej dochodzonego roszczenia. Nie ma przy tym podstaw aby podzielić przekonanie pozwanych o naruszeniu art.328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia, co miało uniemożliwić dokonanie prawidłowości wydanego wyroku. Sąd Okręgowy wskazał bowiem, że swe rozstrzygnięcie oparł na przepisach prawa wekslowego (art.101 i nast.), regulujących instytucję weksła własnego i zasady odpowiedzialności za zobowiązanie wynikające z wystawienia takiego weksła. W ocenie Sądu Apelacyjnego podstawa prawna rozstrzygnięcia została wyjaśniona w sposób dostateczny, a zawarte w pisemnym uzasadnieniu wywody okazały się na tyle jasne i precyzyjne, że nie stanowiły przeszkody w poddaniu zaskarżonego wyroku kontroli instancyjnej.

W judykaturze nie budzi wątpliwości, że wierzyciel, którego wierzytelność została zabezpieczona wekslem, uzyskuje możliwość wyboru, czy skorzystać z uprzywilejowanej procesowej drogi dochodzenia roszczeń wekslowych, gdzie wystarczające jest co do zasady powołanie się jedynie na treść weksła (art. 485 § 2 k.p.c.), czy wytoczyć powództwo oparte na stosunku podstawowym (tak SN min. w wyroku z 8 lutego 2018r., II CSK 166/17). Skoro zatem już sam weksel zupełny jest wystarczającą podstawą do wydania nakazu zapłaty bez konieczności odwoływania się do stosunku podstawowego, nie można czynić Sądowi Okręgowemu zarzutu, że opierając się wyłącznie na wekslu nie dokonał jednocześnie analizy jaki stosunek podstawowy leży u podstaw zaciągnięcia zobowiązania podstawowego.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd, że w stosunkach między wystawcą a remitentem samodzielność zobowiązania wekslowego ulega złagodzeniu. Jeżeli zobowiązanie wekslowe jest ważne, wystawca może bowiem – w braku skutecznych zarzutów wekslowych – przeciwstawić zarzuty oparte na jego stosunkach osobistych z wierzycielem, czyli zarzuty dotyczące stosunku podstawowego. Może zatem kwestionować samo istnienie lub rozmiar roszczenia wekslowego ze względu na jego związek ze stosunkiem podstawowym, a spór przenosi się wówczas z płaszczyzny stosunku wekslowego na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego (zob. wyrok SN z 3 lutego 2016r., V CSK 314/15). Nie jednak budzi wątpliwości, że podniesienie zarzutów dotyczących wspomnianego już stosunku podstawowego może nastąpić wyłącznie w ramach przewidzianych przepisami procesowymi. Jak zaś wyżej wskazano, w terminie przewidzianym w art.493 § 1 k.p.c. pozwane nie podniosły żadnych tego rodzaju zarzutów, ani nie zgłosiły wniosków dowodowych na ich poparcie. Później zgłoszone wnioski dowodowe, będąca rezultatem zmiany stanowiska procesowego pozwanych, były spóźnione w rozumieniu powołanego przepisu i przy braku dodatkowych wskazanych tam przesłanek podlegały oddaleniu.

W niniejszej sprawie nie doszło też do naruszenia art.17 i art.32 ust.2 prawa wekslowego poprzez pominięcie zarzutów dotyczących stosunku podstawowego oraz błędne, w ocenie skarżących, przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że poręczyciel wekslowy nie jest uprawniony do podnoszenia zarzutów osobistych względem wierzyciela wekslowego, w tym zarzutów odnoszących się do stosunku podstawowego. Ponieważ z przyczyn podanych wyżej nie doszło

do przeniesienia sporu z płaszczyzny prawa wekslowego na płaszczyznę prawa cywilnego, badanie jakichkolwiek zarzutów związanych ze stosunkiem podstawowym było bezprzedmiotowe i to zarówno wobec głównego dłużnika wekslowego, jak i poręczyciela. Na marginesie jedynie należy zauważyć, że istnienie zobowiązania awalisty nie zależy od tego, by zobowiązanie dłużnika głównego istniało w sensie materialnym, lecz by było prawidłowo wyrażone na dokumencie wekslowym w sensie formalnym. W konsekwencji wadliwość stosunku kauzalnego istniejącego na linii awalat (dłużnik główny) - wierzyciel nie wpływa na ważność zobowiązania awalisty. Oznacza to, że zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny, z wyjątkiem wady formalnej. Zobowiązanie poręczyciela ma też charakter samodzielny – poręczyciel odpowiada według treści dokumentu, co jest konsekwencją formalizmu prawa wekslowego. W konsekwencji poręczycielowi wekslowemu przysługują jedynie trzy kategorie zarzutów: skuteczne względem każdego posiadacza weksła, tzn. wynikające wprost z treści weksła i z treści tej niewynikające, ale powodujące nieważność zobowiązania awalisty, nie wolno mu jednak powoływać się na to, że zobowiązanie awalata nie powstało z przyczyn niewynikających wprost z treści weksła; subiektywne, tzn. wynikające ze stosunków osobistych awalisty z posiadaczem weksła oraz oparte na braku albo wadliwości umowy o wydanie weksła (zob. bliżej M.Kaliński, (w:) J.Jastrzębski, M.Kaliński, Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, LexisNexis 2014, uwagi do art.32). Z powyższego wynika, że poręczyciel wekslowy nie może podnosić zarzutów osobistych, służących awalatowi zarówno względem aktualnego posiadacza weksła.

Jak już o tym była mowa, z uwagi na ograniczenia wynikające z art.493 § 1 k.p.c., przy braku podstaw do podważenia ważności zobowiązania wekslowego, szczegółowa analiza omawianego problemu prawnego stała się zbędna

Z tych względów na mocy art.385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną, prostując jednocześnie, w oparciu o art.350 k.p.c. w związku z art.391 § 1 k.p.c., oczywistą omyłkę w oznaczeniu siedziby pozwanej spółki.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art.98 k.p.c. Na zasądzoną na rzecz powoda kwotę 6.750zł składa się wynagrodzenie pełnomocnika powoda za udział w postępowaniu apelacyjnym (4050zł) oraz zażaleniowym (2700zł), zgodnie z postanowieniem tut. Sądu z dnia 20 marca 2017r., V ACz 238/17, stosownie do § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust.1 pkt 2 i ust.2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018r., poz.265). O kosztach pomocy prawnej świadczonej pozwanym z urzędu orzeczono na podstawie § 8 pkt 6 w związku z § 16 ust.1 pkt 2 i ust.2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016r., poz.1715). Na kwotę tę, obejmującą również należny podatek VAT, składa się wynagrodzenie za pomoc prawną udzieloną pozwanym w postępowaniu apelacyjnym (4.428zł) i zażaleniowym (2.214zł). Rozstrzygając o wysokości wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi pozwanym ustanowionemu z urzędu Sąd Apelacyjny miał na uwadze nakład pracy pełnomocnika związany z tożsamością stanowiska procesowego obu pozwanym oraz materialny charakter ich współuczestnictwa w sporze.

SSA Tomasz Pidzik	SSA Olga Gornowicz-Owczarek	SSA Aleksandra Janas
-------------------	-----------------------------	----------------------